

Николà от Нарбон († 1270 г.) и *Ignea Sagitta* (Огнена стрела)

Здравейте, приятели!

Аз съм брат Йосиф и може би си спомняте, че при предишната ни среща си говорихме за едно събитие в духовния живот на Кармила, което е поставило основите на монашеския живот на братята кармити. По онова време, началото на XIII век, те са обитавали планината Кармил в Светите земи до нашествието на сарацините, които ги прогонват оттам, и те се появяват в Европа, установявайки се първоначално във Франция. Събитие от огромно основополагащо значение за целия по-нататъшен живот на Ордена е даденото от тогавашния патриарх на Йерусалим, свети Алберт, Правило на живот, съгласно което кармилските монаси уреждат своя живот в Ордена.

Защо значението на Правилото се определя като основополагащо за живота на Кармила? Идва ми наум следната аналогия – както конституцията на една огромна общност, каквато е например държавата, определя най-основните закони, по които да се развива животът на тази общност, така и Правилото дава основните насоки в живота на монашеската общност, наречена Кармилски орден.

Интересно е да видим какво се случва в живота на Ордена само няколко десетилетия по-късно и затова сега ви предлагам да се запознаем съвсем накратко с първите плодове на това новоучредено монашеско общежитие в Кармила.

Ще предложа на вниманието ви малка част от един от най-старите текстове в духовното наследство на Кармила, известен като *Ignea Sagitta* (Огнена стрела), чийто автор е Николà „Французинът“ (*Nicolaus Gallus*). За него знаем само, че произхожда от Нарбон, град в Южна Франция, сегашния регион Лангедок-Русийон. Градът е първата римска колония извън Италия, основана през 118 г. пр. Хр. в тогавашна Галия, и поради своето стратегическо значение от гледна точка на комуникацията става и столица на южната част на провинция Галия, наречена Нарбонска Галия.

И така, при пътуването си до Палестина Николà от Нарбон най-вероятно се е срещнал с отшелниците, обитавали по това време склоновете на планината Кармил, и очарован от техния начин на живот, е встъпил в общността. Според някои източници, през 1250 г. тогавашният генерал на Ордена – Симон Сток, му поверил грижата за Кармилската общност в Сирия. През 1263 г. започнало възстановяването на манастира на планината Кармил, унищожен през 1240 г. от сарацините. Може да предпологаме, че с оглед позицията, която е заемал Николà от Нарбон, по някакъв начин е бил ангажиран в това дело. След смъртта на Симон Сток той е бил избран за генерал на Ордена на генералния капитул на Кармилския орден, състоял се през 1266 г. в Тулуза. Следващите няколко години той е посветил на посещения на кармилските общности, по време на които наблюдава духовното развитие на поверените му братя. Като плод от тези посещения се появява едно дълго писмо, написано от него през януари 1270 г. и озаглавено **Огнена стрела**¹.

¹ Според английският кармилски автор от XVI век Джон Бейл Николà от Нарбон е оставил и други произведения освен *Огнена стрела* – едно окръжно писмо, изпратено от Оксфорд през 1266 г., в което ги насърчава да се придържат към светите постановления, както и сборник с популярни проповеди. За съжаление нищо от тези текстове не е останало до наши дни.

Огнена стрела е най-старият притежаван от Кармила документ, който е създаден в самия Орден. Хронологично Правилото (създадено около 1206 – 1214 г.) е по-старо от този документ, но то не е дело на кармитит. Пълният латински текст на документа *Ignea Sagitta* е бил отпечатан за пръв път едва през 1962 г. От този прекрасен документ ще представим шеста и единадесета глава.

Огнена стрела, „Заветът на усамотението“

Нима не беше Господ, нашият Спасител, Който ни призова към усамотение, за да говори на сърцата ни по тайнствен начин и с доверие? Той не се показва в шума на улиците и пазарите, но на тайно; там се появява на Своите приятели, за да им открие Своите тайни и да ги утеши. Грешите, ако си мислите, че Господ е склонен да води диалог с тези, които сред лоши мисли и пристрастявания търсят земна слава и сляпо следват вълненията на сетивата си. Неговата воля е в това всеки да се научи да управлява своето тяло в святост и чест, като избягва греха и причините, които водят към него.

Утехата, идваща от Бога, и утехата, идваща от света, не могат да съществуват заедно, затова св. Бернар казва: „Божествената утеха е деликатно нещо и Бог не я дава на онези, които търсят нещо друго, каквото и да е то“.

И така, чуйте братя, които сте избягали от усамотението и сте отхвърлили неговата утеха, колко голяма цена има то в очите на Бога.

Именно уединението на планината е потърсил Авраам, за да може там, в съвършено послушание към Бога, да положи като жертва своя единствен син Исаак; това събитие е символ на страданието на Исус, истинския Исаак. Също така, роднината на Авраам, Лот, бързал да се усамоти в планината, докато Бог унищожавал Содом.

В уединението на планината Синай Мойсей е получил Закона, също там е бил облечен в светлина, затова синовете на Израил не можели да гледат лицето му.

В уединението на стаята си Мария разговаряла с архангел Гавраил и Словото на Отца приело човешко тяло. В уединението на планината Тавор и в присъствието на Своите доверени приятели от Стария и Новия Завет Исус се преобразил, откривайки на хората Своята слава. Уединението на планината е търсил нашият Спасител и когато се е отдавал на молитва. В уединението на пустинята Той е постил четиридесет дни и четиридесет ноци, като е бил изкушаван от дявола; искал е по този начин да ни покаже къде е най-доброто място за молитва, пост и победа над изкушението.

И така, виждаме, че Исус е търсил уединението на планината и пустинята, където се е оттеглял за почивка и молитва; четем също така, че Той е слизал оттам, когато е имал намерение да поучава и да извършва чудеса.

Той е Този, който е поставил нашите отци в усамотение в планините, давайки им като пример за следване Себе Си; също така ги е запалил по желанието да записват Неговите истории, които са пълни с мистично знание.

Запленени от толкова възвишения пример на нашия Спасител, нашите предци още от най-стари времена са се стремели към усамотение в пустинята, осъзнавайки своето несъвършенство.

Понякога обаче, и то по много важни поводи, са напускали своите отшелнически обиталища, слизайки при хората, за да споделят чрез ревностно поучение реколтата, която са събрали със сърпа на съзерцанието.

Къде се е извършило слизането на Светия Дух върху учениците на Исус? Дали тогава, когато са скитали по улиците, или в уединението на планината Сион? Дали тогава, когато сърцата им са били заети с безполезни неща, или когато са били отдадени на молитва? Кажете ми, вие, които бягате по улиците на шумните градове, какъв дух получихте? Със сигурност не духа на мъдростта и разбирането, съвета и мъжеството, знанието, набожността и страха Божи. По-скоро сте получили дух на лудост и гордост и вашите угризения са свидетелства за това. Станали сте подобни на този, за когото Пророкът казва: „Вреди и ражда неискреност“.

Щастлив е човекът, който извлича добри поуки от грешките на другите. Затова бдете, за да не паднете в опасността, за която предупреждава Пророкът: „Изкопа дълбока яма, но сам падна в нея. Гневът ще се обърне върху главата му и яростта му ще се стовари върху тялото му“.

Не мога да отмина с мълчание и завета, който нашият Спасител, преди да бъде взет от Маслинената планина на небето, е оставил на Своите ученици и на тези, които ще Го следват. Без него няма спасение, защото, както казва св. Августин: „Този, който не запази дара на мира, не може да има дял от наследството на Христос. Кажете ми, къде е вашият мир? Къде е вашето единство? Нима липсата на мир не доведе това, че сте като песъчинки разпръснати и разнасяни от вятъра?“

Огнена стрела, „Очарованието на усамотението“

(Преди да приведа текста на тази глава, бих искал да споделя с вас това особено преживяване, което събуди в мен част от текста на *Ignea Sagitta* (Огнена стрела), когато преди повече от 10 години за пръв път попаднах на него. Усещането, четейки текста, че слушаш неземна поезия и музика, идващи от самото сърце на тишината, която те обгръща, беше несравнимо с нищо друго. За пръв път преживях нещо подобно и не мога да го сравня с друго преживяване, и ми се струва, че тогава ми бе дадено само за миг да осъзная с цялото си същество какво означава съзерцание. Но да се върнем към текста на Николà от Нарбон.)

Тъй като вече знаете какво вреди на нашето призвание, позволете ми сега да се спра на чудесните привилегии за живеещите в усамотение. Утехите, които носят както на душата, така и на тялото, превишават всяко въображение. В усамотението цялата сътворена природа способства за нашето добро: озареното от звездите небе и изумителните с порядъка си планети ни напомнят за съществуването на по-прекрасни чудеса; птиците, придобили като че ли природата на ангели, ни радват със сладкопйните си гласове; планините, както в пророчеството на Исаия, изливат над нас своя сладък сок, а хълмовете плуват в мляко и мед – не ги оценява обаче онзи, който обича света. Те са около нас като братя, които принадлежат на нашия Орден. Когато пък възвеличаваме с песните си Твореца, те ни отговарят с хармоничното си ехо, което като музика изпълва заобикалящото ни пространство. Всичко наоколо се моли заедно с нас: корените и филизите със своя растеж, тревата със зеленината си, а дърветата със своята тайнствена радост; цветята, съобщници на нашето усамотение, ни се усмихват и разпръскват около нас чудесния аромат на разтухата; мълчаливата светлина на звездите и месеца ни предават спасителни послания; заобикалящите ни гъсталаци ни предлагат прибежище. Всички творения,

които виждаме или чуваме в пустинята, ни обдаряват с разтухата си. И макар да не могат да говорят, те ни разказват за многобройните чудеса и правят така, че душата се откъсва от тялото, хвалейки Спасителя.

Ползвайки метафори, Исая описва така радостта от усамотението и пустинята: „Да се развесели пустинята и спечената земя, да се радва полето и да разцъфне. Да ражда цветя като полски лилии“. Така пише и Псалмистът, който казва: „Пасбищата се изпълват с роса, а хълмовете преливат от радост“.

В града всичко е гнило и тази гнилост се разпространява и върху вас. Празнотата на този свят и неговите атракции поробват вътрешния човек; държат го като в затвор и правят невъзможно въздигането му към свети мисли.

Вместо мелодичното пеене на птиците, слушате викове и крясъци, идващи от хората и техните зверове; този неописуем шум звучи в ушите ви непрестанно. Вместо да стъпвате по трева и върху листа, ходите по замърсени улици. Вместо да вдишвате чудния аромат на цветята, вдишвате гнилия въздух на покварата.

Скъпи мои братя! Защо позволявате да бъдете съблазнявани от тези земни суети? Нима не четем в Посланието на св. Яков, че този, който е приятел с този свят, е неприятел на Бога? Ако бихте имали жива вяра и надежда, насочена към бъдещия свят, очарованието на този свят никога не би могло да ви подведе. Чуйте и разберете какво е написал св. Павел за Мойсей в Посланието си до евреите: „Чрез вярата, когато порасна, Мойсей отказа да се нарича син на фараоновата дъщеря, по-скоро искаше да страда с Божия народ, отколкото да ползва мимолетните удоволствия на греха. Смяташе за по-голямо богатство да премахне обидите за Христос, отколкото да има всички съкровища на Египет“.

Също така и Йеремиа, виждайки преходната безполезност на този свят, ви призовава да я оставите зад себе си: „Бягайте от Вавилон, бягайте от земята халдейска“. В духовен смисъл това обозначава щастливото бягство от хаоса на този опасен свят. Ако пък се отказвате да избягате, то самият пророк пояснява защо трябва да избягате: „Бягайте от центъра на Вавилон! Всеки да спасява живота си!“ Един вид казва: „Ако искате да спасите душата си, трябва да бягате от центъра на Вавилон, който е източник на хаоса в този свят“; Вавилон обозначава хаоса и се е намирал в Египет. Жителите на халдейската земя, които са определяни с думи като: „демони“ или „горди“, обозначават опасностите и капаните на този свят; както пивкото мляко заслепява пиещия, също така и демоните на този свят опиват с млякото на удоволствието онези, които живеят по светски начин. Много рядко срещано и много трудно е дори за най-добрия проповедник да убеди тези души да се откъснат от горчивината, която им се струва сладост.

Много ме учудвате! Нима сред вас няма нито един, който да не иска да спаси душата си? Със сигурност всеки иска нейното спасение, макар че вашите действия по-скоро пречат на това. Защо, ако наистина търсите спасение, се упоавате на нищожните неща в този свят? Защо се захващате със занимания, които са противоположни на вашите копнежи и на истинското щастие?

х х х

Мисля си за тези мъдри слова, изречени и записани преди повече от 750 години от кармилския монах Николà, тогавашния ръководител на Кармилския орден, слова, изпълнени с голяма загриженост и братска любов към монасите кармилити от онези далечни времена.

Както тогава християните, в това число и нашите братя кармити, така и ние, днешните християни, се борим с едни и същи врагове, които св. Йоан Кръстни, един от двамата велики реформатори на Кармилския орден през XVI век, посочва, като казва, че човекът, стремящ се към Бога, има трима врагове – **светът, дяволът и тялото (плътта)**.

Без да навлизам в конкретните съвети, които кармилският светец дава за това как да бъде водена борбата с всеки от тези трима неприятели на онзи, който се стреми към светостта и единението с Бога, ще цитирам думите му за тези врагове.

Светът, казва светецът, е неприятел, който не е толкова труден за побеждаване. **Сатаната (Дяволът)** според него е най-труден за разпознаване.

По този повод искам да споделя нещо, което ми направи голямо впечатление. Преди десетина години видях един надпис със сравнително големи ръкописни букви на стената на сграда на бул. „Патриарх Евтимий“, близо до сегашното кино „Одеон“. Надписът беше на френски език и в превод гласеше: **„Най-голямата хитрост на сатаната е в това да ни убеди, че той не съществува“**. Наистина, много важно твърдение. Интересното е, че видях този надпис малко след атаката на 11.09.2001 г. срещу кулите близнаци в Ню Йорк.

Тялото (Плътта), казва св. Йоан Кръстни, е най-упоритият от всичките трима неприятели: неговите атаки продължават толкова дълго, колкото дълго живее в нас старият човек.

И още нещо, което ни учи този доктор на Църквата за борбата с тези врагове:

„За да бъде победен един от тези трима неприятели, трябва да бъдат победени всичките трима; когато е отслабен един от тях, отслабват и другите двама, а когато са победени и тримата, повече не е необходимо душата да воюва.“

А защо споделям всичко това? Разбира се, че не защото съм постигнал някаква победа в тази борба, а защото вярвам, че тези от хората, които са живели преди нас и са постигнали успех в нея, има какво да ни кажат, за да можем да се борим по-успешно, уповавайки се на Божията помощ и молейки за необходимите благодати за тази битка, която ще водим до края на дните си.

И слава Богу, че не само има такива хора, но и че те са ни оставили свидетелствата за борбите, които са водили през живота си с тези трима неприятели на човека. От техните послания, насочени към нас, можем не само да се учим как да водим нашите битки, но също и да черпим надеждата и онази сила, която им е позволила да удържат така жадуваната победа. А това не е никак малко и затова им дължим почит и благодарност.

От сърце ви желая мира в душата и радостта в сърцето, които Господ дарява на търсещите Го Негови верни.

Източник на текстовете:

Antologia karmelitańska, red. Marian Zawada OCD, Kraków, 2005